

Kwaliteitskader Jeugdzorg^{Plus} 2.0

Kwaliteitskader Jeugdzorg^{Plus}

Jeugdzorg^{Plus} instellingen behandelen jeugdigen waarvoor de rechter een machtiging gesloten jeugdhulp heeft afgegeven. Een machtiging kan slechts worden verleend als naar het oordeel van de kinderrechter:

- a. jeugdhulp noodzakelijk is in verband met ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen die de ontwikkeling van de jeugdige naar volwassenheid ernstig belemmeren, en
- b. de opnemings- en het verblijf noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan deze jeugdhulp onttrekt of daaraan door anderen wordt onttrokken (Jeugdwet artikel 6.1.2).

Voor zover noodzakelijk om de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken of voor zover noodzakelijk voor de veiligheid van de jeugdige of anderen kunnen door de jeugdhulpaanbieder maatregelen worden toegepast waarmee de jeugdige tegen zijn wil of die van degene die het gezag over hem uitoefent, binnen de gesloten accommodatie in zijn vrijheden wordt beperkt (Jeugdwet, artikel 6.3.1).

Ook kan de jeugdhulpaanbieder tegen de wil van de jeugdige of van degene die het gezag over hem uitoefent:

- a. jeugdhulpverleningsprogramma's toepassen, voor zover noodzakelijk om de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken, en
- b. geneeskundige behandelingsmethoden, waaronder het toedienen van medicijnen, toepassen, voor zover noodzakelijk ter afwijking van gevaar voor de gezondheid of de veiligheid van de jeugdige of anderen en de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken (Jeugdwet, artikel 6.3.2).

Inleiding

In 2008 zijn op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin kwaliteitsnormen uitgewerkt voor de instellingen van gesloten jeugdzorg. Deze kwaliteitsnormen gaven een nadere invulling aan het begrip 'verantwoorde zorg'. Voor de instellingen Jeugdzorg^{Plus} waren deze kwaliteitsnormen in samenhang met het door hen vastgestelde Streefbeeld Jeugdzorg^{Plus}¹ richtinggevend voor de ontwikkeling van de kwaliteit van de zorg aan jeugdigen in een gesloten setting. De kwaliteitsnormen worden gebruikt bij het toezicht op het realiseren van verantwoorde zorg door de instellingen Jeugdzorg^{Plus}.

In de afgelopen 10 jaar is er een aantal ontwikkelingen geweest, die het updaten van de kwaliteitsnormen Jeugdzorg^{Plus} noodzakelijk maken. Op 1 januari 2015 is de Jeugdwet van kracht gegaan. Het regime zoals deze onder de Wet op de Jeugdzorg gold, is nagenoeg ongewijzigd overgenomen in de Jeugdwet. Om doorlopende trajecten te vergemakkelijken is in de Jeugdwet de mogelijkheid opgenomen de machtiging gesloten jeugdhulp te schorsen en de mogelijkheid om een voorwaardelijke machtiging te verlenen. Deze laatste kan zowel aan de voor- als aan de achterkant van jeugdzorg^{Plus} ingezet worden. Als de jeugdige zich aan voorwaarden houdt, dan wordt de machtiging niet geëffectueerd. Een andere ontwikkeling is dat het veld aan het experimenteren is met vernieuwende vormen van jeugdhulp die er op gericht zijn om geslotenheid te voorkomen.

¹ De instellingen gebruiken in plaats van gesloten jeugdzorg de aanduiding gesloten Jeugdzorg^{Plus}. Het Streefbeeld Jeugdzorg^{Plus} is een gezamenlijke productie van alle Nederlandse instellingen voor gesloten jeugdzorg. Het geeft de gezamenlijke visie aan van deze instellingen, hun ambities, beoogde verbeteringen en resultaten.

In 2015 hebben de scholen verbonden aan de Jeugdzorg^{Plus} en JJI instellingen extra financiering ontvangen van OCW om 48 weken onderwijs mogelijk te maken. De taakgroep Onderwijs in gesloten jeugdinrichtingen heeft toen een visie opgesteld over geïntegreerd werken, die ook door de aanbieders is omarmd. Vervolgens zijn de instellingen met hun onderwijspartners aan de slag gegaan met het ontwikkelen en implementeren van een gezamenlijk doorlopend en geïntegreerd dagprogramma. In dit kader is een aantal indicatoren hiervoor opgenomen.

Al deze ontwikkelingen zijn meegenomen in de update van dit uitgewerkte kwaliteitskader.

Tot slot: om trajecten van jeugdigen door te laten lopen is samenwerking in de keten (ketenhulp) nodig. Om dit goed vorm te geven is gedeeld eigenaarschap nodig en dienen organisaties over hun eigen muren heen ondersteuning te kunnen bieden aan jeugdigen. Het is de vraag of de instellingen Jeugdzorg^{Plus} momenteel voldoende bij de voor- en nafase betrokken worden. Ook wat het werken met een voorwaardelijke machtiging betreft, kan er meer gestuurd worden en Jeugdzorg^{Plus} meer bij externe trajecten betrokken worden. Om te bevorderen dat Jeugdzorg^{Plus} meer onderdeel van de keten wordt, is het de wens van de Jeugdzorg^{Plus} instellingen om ingebed te zijn in een intersectoraal kader. Als er een intersectoraal kwaliteitskader ontwikkeld wordt, dan is ook een gezamenlijk toetsingskader van verschillende betrokken inspecties te prefereren.

Opbouw

De afgelopen jaren zijn de visies van Jeugdzorg^{Plus} instellingen van elkaar gaan verschillen afhankelijk van de regio's waarin zij werkzaam zijn. Wat de instellingen met elkaar gemeen hebben is dat zij met onderwijs en lokale partners kwetsbare jeugdigen ondersteunen bij het werken aan het opgestelde toekomstperspectief. Het gaat hierbij om jeugdigen waarvoor de rechter een machtiging gesloten jeugdhulp heeft afgegeven. Om er voor te zorgen dat alle instellingen Jeugdzorg^{Plus} -ongeacht hun visie of verschijningsvorm- aan de criteria en indicatoren die in dit kwaliteitskader opgesteld zijn kunnen voldoen, is gekozen voor een dekkende set van kwaliteitseisen. De instellingen kunnen dit kader zelf aanvullen met een aantal criteria en indicatoren, die zij vanuit hun visie en werkwijze belangrijk vinden.

Bij de opbouw is optimaal aangesloten op het Toetsingskader Verantwoorde Hulp voor Jeugd, Gesloten Jeugdhulp zoals deze is opgesteld door de Inspectie Jeugdzorg begin 2017. Het beeld van de instellingen Jeugdzorg^{Plus} is hieraan toegevoegd.

Het kader bestaat uit zeven thema's:

1. Uitvoering hulp: jeugdigen krijgen de hulp die zij nodig hebben om zich onbedreigd te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren.
2. Uitvoering ketenhulp: jeugdigen krijgen ketenhulp, die gericht is op hun toekomstperspectief.
3. Uitvoering doorlopend en geïntegreerd dagprogramma: jeugdigen volgen iedere dag een geïntegreerd programma.
4. Veiligheid: jeugdigen worden beschermd tegen gevaren die hun ontwikkeling bedreigen.
5. Gezond leer- en leefklimaat: jeugdigen verblijven in een aandachtvolle omgeving.
6. Cliëntenpositie: de aanbieder biedt jeugdigen en hun ouders voldoende mogelijkheden om voor hun individuele en gemeenschappelijke belangen op te komen.
7. Bestuurlijke Organisatie: de aanbieder voorziet in de voorwaarden om verantwoorde hulp te leveren.

Elk thema is uitgewerkt in een aantal criteria en indicatoren. De thema's 'uitvoering ketenhulp' en 'Uitvoering doorlopend en geïntegreerd dagprogramma' zijn thema's die niet in het toetsingskader van de inspectie opgenomen zijn. Bij de 5 andere thema's zijn

de criteria en indicatoren, zoals deze door de Inspectie uitgewerkt zijn, op een aantal punten aangescherpt en aangevuld door de instellingen Jeugdzorg^{Plus}.²

De teksten van de inspectie in de linkerkolom zijn grotendeels intact gelaten, zodat duidelijk is dat dit kwaliteitskader geënt is op het toetsingskader van de inspectie. Een enkele keer is de tekst aangevuld.

Samenhang met andere kwaliteitscriteria

Naast dit kwaliteitskader en de registratieplicht dienen de instellingen Jeugdzorg^{Plus} en de professionals ook te voldoen aan de kwaliteitseisen die opgenomen zijn in:

- De Jeugdwet;
- Besluit Jeugdwet;
- HKZ-certificatie Jeugdzorg;
- Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg;
- Kwaliteitskader Jeugd en beroepsregistratie: Jeugdhulpaanbieders moeten zich volgens de Jeugdwet houden aan de norm van verantwoorde werktoedeling. Dat houdt onder andere in dat aanbieders voor bepaalde verantwoordelijkheden en taken geregistreerde professionals moeten inzetten. Welke verantwoordelijkheden en taken dat zijn, is uitgewerkt in het Kwaliteitskader Jeugd. Beroepsgeregistreerde professionals dienen hun vak bij te houden en te handelen volgens hun eigen beroepsethische normen. Dit wordt geborgd doordat zij zich (her)registreren in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) of het BIG-register. Door de binding aan tuchtrecht kan het handelen van professionals getoetst worden.

² In het kader worden de instellingen Jeugdzorg^{Plus} benoemd als aanbieders, omdat dit het begrip is dat de inspectie hanteert.

1. Uitvoering hulp

Jeugdigen krijgen de hulp die zij nodig hebben om zich onbedreigd te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren.

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

Professionals bieden passende hulp.

In navolging van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en de Jeugdwet, hebben jeugdigen het recht op een onbedreigd leven en ontwikkeling. Het bieden van passende hulp aan jeugdigen en hun ouders draagt er aan bij dat een jeugdige zich onbedreigd kan ontwikkelen op alle leefgebieden. De eigen kracht van jeugdigen, hun ouders en hun netwerk is het vertrekpunt voor passende hulp³. Daarnaast is hulp alleen passend als deze wordt afgestemd op de achtergrond en reële behoefte van jeugdigen en hun ouders⁴.

Professionals werken volgens professionele standaarden.

Professionele standaarden waarborgen dat jeugdigen verantwoorde hulp ontvangen. Beroepsverenigingen hebben verschillende richtlijnen opgesteld, zoals de richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming⁵, die professionals ondersteunen in het dagelijks werk. Om te borgen dat de hulp leidt tot

Waaraan kun je dat zien?

- > Professionals bieden hulp die aansluit bij de relevante ontwikkelingstaken van de jeugdigen en de problematiek van de jeugdigen en hun ouders.
- > Professionals bieden hulp die aansluit bij de achtergrond, eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdigen, hun ouders en hun netwerk.
- > De aanbieder heeft een visie en werkwijze inzake geestelijke en medische verzorging.
- > Professionals werken volgens de richtlijnen van de beroepsgroep.
- > Professionals werken doelgericht en planmatig.
- > Professionals zetten de hulp tijdig in.

³ Artikel 4.1.2 en 4.1.3, lid 2 van de Jeugdwet verplicht de jeugdhulpverlener om te werken op basis van een door de jeugdige en zijn ouders, eventueel samen met familie, vrienden en anderen die tot de sociale omgeving behoren, opgesteld familiegroepsplan of, als daarvan wordt afgezien, met een plan waarover is overlegd met de jeugdige en de ouders en dat is afgestemd op de behoeften van de jeugdige.

⁴ Zoals opgenomen in de Jeugdwet, artikel 4.1.1.: lid 1, en de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg, artikel 2: lid 1.

⁵ Het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) zijn de opstellers van de richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming: www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

gewenste resultaten is het van belang dat professionals planmatig werken en dat de hulp regelmatig wordt geëvalueerd. Daarnaast is een belangrijke professionele standaard dat de hulp start op het moment dat de problematiek hierom vraagt.

De kwaliteit van hulp wordt tot slot verhoogd door meerdere disciplines te betrekken bij het nemen van kernbeslissingen⁶. Hierdoor wordt de juiste kennis betrokken, wordt voorkomen dat eenzijdig naar de problematiek wordt gekeken en is de kans groter dat risico's op onveiligheid wordenesignaleerd.

Professionals betrekken jeugdigen en hun ouders actief bij de hulp.

Op grond van artikel 12 van het IVRK hebben jeugdigen het recht om gehoord te worden en dient aan hun mening vervolgens passend belang te worden gehecht, in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en ontwikkeling. Jeugdigen vinden het belangrijk dat zij en hun ouders betrokken worden bij de hulp⁷. Het actief betrekken van de jeugdigen en hun ouders bij de hulp bevordert daarnaast de snelheid van het behalen van de beoogde doelen en resultaten. Door de jeugdige en de ouders te respecteren en serieus te nemen tijdens de uitvoering van de hulp, wordt de kans op het behalen van de gestelde doelen en de beoogde resultaten vergroot.

> Professionals nemen kernbeslissingen in multidisciplinair verband.

- > Professionals werken met een plan dat met of in overleg met de jeugdigen en hun ouders is opgesteld.
- > Professionals bieden de jeugdigen en hun ouders duidelijkheid over de doelen en uitvoering van de hulp.
- > Professionals bejegenen de jeugdigen en hun ouders met respect en nemen hen serieus bij de uitvoering van de hulp.
- > Professionals zorgen ervoor dat de jeugdigen contact kunnen (onder)houden met hun ouders en hun netwerk.
- > Professionals maken duidelijke afspraken met ouders op welke wijze en met welke frequentie zij geïnformeerd worden over de ontwikkeling van de jeugdige.

⁶ Onder kernbeslissingen verstaat de inspectie beslissingen die ingrijpende gevolgen hebben voor de jeugdigen en/of hun ouders.

⁷ In de Q4C-Kwaliteitsstandaarden komt het belang van het betrekken van jeugdigen en ouders bij de hulp in diverse standaarden tot uitdrukking. Zo vinden jeugdigen het belangrijk dat zij zelf kunnen bepalen wat er met hen gebeurt (standaard 1), dat ze hulp krijgen bij de keuzes die ze moeten maken (standaard 2), dat ze goed geïnformeerd worden (standaard 3) en dat pleegouders en professionals naar hen luisteren en hen serieus nemen (standaard 12).

Professionals passen vrijheidsbeperkende maatregelen⁸ verantwoord toe⁹.

Bij jeugdigen met een rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp die in een gesloten accommodatie verblijven, kan blijken dat het nodig is om specifieke vrijheidsbeperkende maatregelen op de jeugdige toe te passen⁹. Het inperken van vrijheden mag alleen onder strikte voorwaarden, omdat deze ingrijpen in de grondrechten van jeugdigen. Een vrijheidsbeperkende maatregel mag alleen op de jeugdige worden toegepast, als deze met instemming van de gedragswetenschapper is opgenomen in het plan van de jeugdige of indien het een noodmaatregel betreft.

- > Professionals nemen in de plannen van de jeugdigen op welke vrijheidsbeperkende maatregelen conform de Jeugdwet op hen toegepast kunnen worden en waar dit op gebaseerd is.
- > Professionals passen vrijheidsbeperkende maatregelen alleen toe na de instemming van een gedragswetenschapper.
- > Professionals passen daar waar nodig passende vrijheidsbeperkende maatregelen toe.
- > Professionals gebruiken vrijheidsbeperkende maatregelen conform de visie, de geldende instructies en procedures.
- > Professionals zijn getraind in het voorkomen van alswel in het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen
- > Indien een vrijheidsbeperkende maatregel wordt toegepast, dan wordt dit geëvalueerd met het team en de jeugdige, zodat een leercyclus ontstaat.
- > Professionals sluiten aan op de beleving van de jeugdige.

⁸ Dit criterium geldt specifiek voor Gesloten Jeugdhulp.

⁹ De bepalingen omtrent vrijheidsbeperkende maatregelen zijn opgenomen in de Jeugdwet, artikelen 6.3.1 tot en met 6.3.5.

2. Uitvoering ketenhulp

Jeugdigen krijgen ketenhulp, die gericht is op hun toekomstperspectief

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

Professionals stemmen af met de bij de jeugdigen en hun ouders betrokken professionals van andere instanties waaronder de (gezins)voogd.

Met de invoering van de Jeugdwet beoogt de wetgever om integrale hulp aan jeugdigen en hun ouders te bevorderen; één gezin, één plan, één regisseur. Integrale jeugdhulp is vooral belangrijk bij jeugdigen en gezinnen met complexe problemen. Afstemming tussen de betrokken aanbieders van hulp bevordert de kwaliteit van de hulp en levert een bijdrage aan het behalen van de doelen en beoogde resultaten. Professionals bewegen zich over de domeinen heen. Uit diverse inspectieonderzoeken naar aanleiding van calamiteiten is gebleken dat een gebrek aan afstemming tussen hulpverleners in belangrijke mate bijdraagt aan (het voortbestaan van) een onveilige situatie voor de jeugdigen en/of hun ouders.

Waarom kun je dat zien?

- > Professionals stemmen de hulp en het plan af met instanties betrokken voorafgaand, tijdens en na plaatsing in de Jeugdzorg^{Plus}.
- > Professionals ondersteunen de jeugdige gezamenlijk bij het toewerken naar het toekomstperspectief; ook in de voor- en nafase van het verblijf in Jeugdzorg^{Plus}.
- > Professionals van de instelling Jeugdzorg^{Plus} werken nauw samen met professionals van de betrokken domeinen om de jeugdige de benodigde ondersteuning te bieden.
- > Professionals dragen bij vertrek van de jeugdige relevante informatie over aan de instanties betrokken na uitstroom van de jeugdige. Met hen wordt besproken welke ondersteuning van de Jeugdzorg^{Plus}/onderwijs (voorlopig) nog nodig is.

3.Uitvoering doorlopend en geïntegreerd dagprogramma

Jeugdigen volgen iedere dag een geïntegreerd, ontwikkelingsgericht programma

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

Professionals bieden een doorlopend en geïntegreerd, ontwikkelingsgericht programma

Waaraan kun je dat zien?

- > De gezamenlijke visie op, en de inhoud van het doorlopende en geïntegreerde dagprogramma is door de aanbieder en de school vastgelegd in een beleidsdocument, en beschrijft hoe de doelen op onderwijs/werk/dagbesteding, wonen, vrije tijd en netwerk bereikt worden.
- > Professionals van aanbieder en school bieden elke jeugdige een geïntegreerd en ontwikkelingsgericht doorlopend programma aan, gedurende 52 weken per jaar.
- > Professionals stemmen het doorlopende en geïntegreerde dagprogramma samen met de jeugdige en zijn ouder(s) af op zijn/haar eigen ontwikkelingsperspectief, gericht op de vier leefgebieden onderwijs/werk/dagbesteding, wonen, vrije tijd en netwerk.

4. Veiligheid

Jeugdigen worden beschermd tegen gevaren die hun ontwikkeling bedreigen.

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

Professionals houden goed zicht op de veiligheid van jeugdigen.

Jeugdigen hebben het recht op bescherming tegen blootstelling aan onveilige situaties. Dit wordt benadrukt in het IVRK en de Jeugdwet. Het is van belang dat een onveilige situatie voor jeugdigen zo snel mogelijk wordt onderkend. Dit betekent dat professionals altijd moeten nagaan of de jeugdige op een veilige plek verblijft. Niet alleen een fysiek veilige plek, maar ook een plek die voldoende sociaal-emotionele veiligheid biedt.

Als professionals aandacht hebben voor de veiligheid en de sociale omgeving van de jeugdigen kunnen zij signalen over mogelijk risicovolle situaties vroegtijdig opvangen. Daarnaast wordt de kans op blinde vlekken kleiner op het moment dat professionals veiligheidsrisico's samen met collega's en indien nodig multidisciplinair beoordelen.

Professionals beperken de veiligheidsrisico's voor jeugdigen.

Een veilige plek om op te groeien is een basale behoefte van jeugdigen. In het IVRK is opgenomen dat jeugdigen het recht hebben op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing, zowel in het gezin als daarbuiten. De jeugdhulp en de beschermende maatregelen moeten hiervoor zorg dragen door de hulp zo aan te bieden dat veiligheidsrisico's zijn beperkt. Daarnaast moet de jeugdhulp zelf ook veilig zijn. Als er zich onverhoopt toch een onveilige situatie voordoet, is het van belang dat professionals direct actie ondernemen waardoor er zo snel als mogelijk weer een voor de jeugdige veilige situatie ontstaat.

Waarom kun je dat zien?

- > Professionals hebben een actueel beeld van de veiligheid van de jeugdigen.
 - > Professionals schatten de veiligheidsrisico's van de jeugdigen systematisch in en beoordelen de risico's in multidisciplinair verband (inclusief de (gezins)voogd, samen met de jeugdige en ouder(s).
 - > Professionals sturen op het voorkomen van risico's door aan te sluiten op de beleving van de jeugdige.
-
- > Professionals bepalen mede op basis van de veiligheidsrisico's de in te zetten hulp.
 - > Professionals bewaken samen met de jeugdige en ouder(s) de gemaakte afspraken over het beperken van de veiligheidsrisico's.
 - > Professionals sturen op het voorkomen van risico's door aan te sluiten op de beleving van de jeugdige.
 - > Professionals treden bij acute onveiligheid actief op. Een dergelijke situatie wordt altijd geëvalueerd met het team, jeugdige, ouder(s) en (gezins)voogd, zodat een leercyclus ontstaat.

5. Gezond leer¹⁰- en leefklimaat

Jeugdigen verblijven in een aandachtvolle omgeving.

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

De fysieke leer- en leefomgeving is van goede kwaliteit.

Als een jeugdige niet thuis kan wonen en elders verblijft, moet de jeugdige, in navolging van het IVRK en de Jeugdwet, extra worden beschermd. Jeugdigen hebben recht op een schone en veilige leer- en leefomgeving. Tevens hebben zij recht op een omgeving die bij hun leeftijd en fysieke gesteldheid past. Jeugdigen vinden het belangrijk dat ze wonen op een plek waar ze veilig zijn en waar ze zich thuis voelen¹¹. Het is van belang dat jeugdigen tevreden zijn met de onderwijs- en woonsituatie zodat ze het, gezien de omstandigheden, als een zo normaal mogelijke onderwijs- en woonsituatie beleven. Net zoals jeugdigen die thuis wonen, is het belangrijk dat zij invloed op de inrichting hebben en persoonlijke spullen veilig op kunnen bergen¹². Volgens internationale richtlijnen moeten de faciliteiten die voorzien in residentiële zorg kleinschalig zijn en georganiseerd worden rond de rechten en behoeften van de jeugdige¹³.

Het leer- en leefklimaat is passend bij de jeugdigen.

Als een jeugdige niet thuis kan wonen, is het van belang dat de vervangende onderwijs- en woonsituatie van dusdanige kwaliteit is, zodat de jeugdige zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen en zich hierin ook gestimuleerd voelt. Hiervoor is het nodig dat in belangrijke behoeften van jeugdigen wordt voorzien, zoals warmte, zich welkom en geaccepteerd voelen, gezien en gehoord worden en ruimte krijgen om grenzen te verkennen en te worden wie je bent. Jeugdigen voelen zich meer verantwoordelijk voor het leefklimaat als ze ook betrokken worden bij het opstellen van de huisregels en het kiezen van activiteiten¹⁴. Jeugdigen willen een gewoon leven dat zo veel mogelijk lijkt op het leven van jeugdigen die wel thuis wonen.

Waaraan kun je dat zien?

- > De fysieke leer- en leefomgeving is kindvriendelijk, schoon, passend en veilig.
- > Het leer- en leefklimaat past bij de leeftijd en de ontwikkelingsfase van de jeugdigen.
- > De dagelijkse routine en de huisregels dragen bij aan de ontwikkeling van de jeugdigen.
- > Jeugdigen leiden een voor hen zo gewoon mogelijk leven, inclusief onderwijs en vrijetijdsbesteding.

¹⁰ Het kan hierbij ook om een werk- en ervaringsplaats gaan.

¹¹ In de Q4C-Kwaliteitsstandaarden komt het belang van een veilig thuis naar voren: "Ik woon op een plek waar ik veilig ben en me thuis voel" (standaard 14).

¹² In de Q4C-Kwaliteitsstandaarden wordt de wens van jeugdigen om mee te praten en invloed te hebben op hun leefomgeving benadrukt (standaard 13).

¹³ Guidelines for the alternative care of Children, richtlijn 123.

¹⁴ Richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. Richtlijn residentiële zorg: www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

6.Cliëntenpositie

De aanbieder biedt jeugdigen en hun ouders voldoende mogelijkheden om voor hun individuele en gemeenschappelijke belangen op te komen.

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

De aanbieder geeft de jeugdigen en hun ouders de mogelijkheid om voor hun individuele belangen op te komen.

Jeugdigen en hun ouders zijn voor veel zaken afhankelijk van de medewerking van of besluitvorming door de aanbieder. Dit maakt dat zij een kwetsbare positie hebben. Jeugdigen en hun ouders hebben op basis van de Jeugdwet dan ook het recht om zich uit te spreken over onvrede over de uitvoering van de hulp bij een onafhankelijke klachtencommissie¹⁵.

Een onafhankelijke vertrouwenspersoon versterkt de positie van de jeugdigen en hun ouders door hen te adviseren en te ondersteunen bij het kenbaar maken van onvrede. Ook kan de onafhankelijke vertrouwenspersoon bijdragen aan een snelle en adequate klachtafhandeling en het doen opheffen van de onvrede. Als jeugdigen en ouders zich gehoord en serieus genomen voelen, zal dit bijdragen aan het resultaat van de jeugdhulp.

Waarom kun je dat zien?

- > De aanbieder heeft een visie op jeugdigen- en ouderparticipatie.
- > Op basis van deze visie is vorm gegeven aan de participatie van jeugdigen en hun ouders.
- > De aanbieder onderneemt actie, indien de jeugdigen en/of hun ouders aangeven ontevreden te zijn over de geboden hulp.
- > Jeugdigen en hun ouders kunnen gebruikmaken van een onafhankelijke vertrouwenspersoon.
- > Jeugdigen en hun ouders kunnen een klacht indienen bij een onafhankelijke klachtencommissie

¹⁵ De verwachtingen omtrent klachtrecht zijn gebaseerd op artikel 4.2.1, 4.2.2 en 4.2.3 van de Jeugdwet.

7. Bestuurlijke organisatie

De aanbieder voorziet in de voorwaarden om verantwoorde hulp te leveren.

Wanneer is het goed en waarom is dit belangrijk?

De aanbieder voert systematisch kwaliteitsmanagement uit.

Aanbieders van jeugdhulp moeten, in navolging van de Jeugdwet en de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg, een kwaliteitsmanagementsysteem gebruiken om de kwaliteit van de hulp systematisch te monitoren en waar mogelijk te verbeteren. Het kwaliteitssysteem maakt zichtbaar wat de aanbieder onder hulp van goede kwaliteit verstaat en in hoeverre deze in de praktijk door de aanbieder wordt gerealiseerd. Het kwaliteitsmanagementsysteem maakt ook zichtbaar welke verbeteringen worden beoogd en gerealiseerd. Deze informatie is niet alleen bruikbaar voor de aanbieder, maar ook voor de professionals en de cliënten(raad).

De aanbieder zet gekwalificeerde professionals in.

Jeugdigen hebben recht op hulp van goed niveau. Professionals dienen de juiste kennis, vaardigheden en deskundigheid te hebben om verantwoorde hulp te bieden. De registratie van professionals garandeert dat de professionals voldoende gekwalificeerd zijn voor het uitvoeren van de hulp. Indien de aanbieder werkt met niet geregistreerde professionals, dient de aanbieder op andere wijze aan te tonen dat zij wel gekwalificeerd en capabel zijn om verantwoorde hulp te bieden aan jeugdigen en hun ouders.

De aanbieder voldoet aan de geselecteerde nalevingsnormen.

De Jeugdwet stelt eisen aan aanbieders. De inspectie heeft vijf nalevingsnormen geselecteerd¹⁶ waarop aanbieders worden getoetst. De inspectie kiest ervoor deze wettelijke eisen expliciet uit te lichten,

Waarom kun je dat zien?

- > De aanbieder registreert en analyseert incidenten en voert naar aanleiding van de analyse verbeteringen door.
- > De aanbieder werkt datagestuurd: er is sprake van een leercyclus op basis van verzamelde data.
- > De aanbieder werkt met geregistreerde professionals, tenzij de inzet van een niet geregistreerde professional niet afdoet aan de kwaliteit van de hulp of noodzakelijk is voor de kwaliteit.
- > De aanbieder zet professionals in die aantoonbaar zijn geschoold voor de functie die zij uitoefenen.
- > De aanbieder biedt professionals de mogelijkheid kennis en vaardigheden actueel te houden en te reflecteren.
- > De aanbieder beschikt over een Verklaring Omtrent het Gedrag van personen die structureel contact hebben met de jeugdigen en hun ouders.
- > De aanbieder werkt volgens de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

¹⁶ De keuze voor de uit te lichten onderwerpen kan in de loop van de tijd veranderen, naar gelang de jaarprogrammering van de inspectie of specifieke vragen die op de inspectie af komen. Dit laat echter onverlet dat als de inspectie constateert dat een aanbieder de wet- en regelgeving niet naleeft, zij opdracht kan geven tot herstel van de tekortkoming.

omdat deze op zichzelf staande randvoorwaarden zijn voor het bieden van verantwoorde hulp. Om de veiligheid van jeugdigen te borgen dienen aanbieders te beschikken over een Verklaring Omtrent het Gedrag van personen die structureel contact hebben met jeugdigen en hun ouders en een Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast is het uitgangspunt van het nationaal en internationaal recht dat niemand zonder wettelijke titel en zonder tussenkomst van een rechter in zijn vrijheden mag worden beperkt of van zijn vrijheid mag worden beroofd. Om deze reden stelt de inspectie, in navolging van de Jeugdwet, bodemeisen met betrekking tot opname in accommodaties voor gesloten jeugdhulp en het toepassen van vrijheidsbeperkende Maatregelen¹⁷.

- > De aanbieder past geen vrijheidsbeperkende maatregelen toe op jeugdigen zonder rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp (of BOPZ), tenzij er sprake is van een noodsituatie.
- > De aanbieder past geen vrijheidsontneming toe op jeugdigen zonder rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp (of BOPZ).
- > De aanbieder voor gesloten jeugdhulp zorgt ervoor dat jeugdigen zonder rechterlijke machtiging gesloten jeugdhulp (of BOPZ) geen getuige zijn van de toepassing van zware vrijheidsbeperkende maatregelen bij jeugdigen met een rechterlijke machtiging, tenzij er sprake is van een noodsituatie.

¹⁷ De bodemeisen met betrekking tot geslotenheid en vrijheidsbeperkende maatregelen staan in hoofdstuk 6 van de Jeugdwet en in het vervolg signalement Inspectie Jeugdzorg 'Beoordeling plaatsingen gesloten jeugdhulp zonder machtiging kinderrechter'.

Definities:

- Onder 'aanbieder' verstaat de inspectie de (individuele) jeugdhulpaanbieder ende gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet¹⁵.
- Onder 'geregistreerde professionals' verstaat de inspectie jeugdzorgwerkers die zijn geregistreerd of vooraangemeld¹⁶ in het Kwaliteitsregister Jeugd en gedragswetenschappers die zijn geregistreerd of vooraangemeld in het Kwaliteitsregister Jeugd en alle BIG-geregisteerden.
- Onder 'hulp' verstaat de inspectie hulpverlening, begeleiding, behandeling, zorg, ondersteuning, etc.
- Onder 'jeugdige' verstaat de inspectie een persoon die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, of die tussen de 18 en de 23 jaar is en bij wie jeugdhulp nog steeds noodzakelijk is.
- Onder 'netwerk' verstaat de inspectie andere voor de jeugdige en of hun ouders belangrijke personen die tot de sociale omgeving van de jeugdige behoren.
- Onder 'ouders' verstaat de inspectie de gezaghebbende ouder, adoptiefouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder, zoals bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.
- Onder 'pleegouder' verstaat de inspectie een persoon die een jeugdige die niet zijn of haar eigen kind of stiefkind is, als behorende tot zijn gezin verzorgt en daartoe een pleegcontract heeft gesloten met een aanbieder voor pleegzorg.
- Onder 'professionals' verstaat de inspectie alle personen die vanuit of namens de aanbieder jeugdhulp uitvoert.

ⁱ Wetstekst vrijheidsbeperkende maatregelen uit de Jeugdwet:

§ 6.3 Vrijheidsbeperkende maatregelen

Artikel 6.3.1 1. Ten aanzien van een met een machtiging als bedoeld in de artikelen 6.1.2 tot en met 6.1.4 opgenomen jeugdige kunnen, voor zover noodzakelijk om de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken of voor zover noodzakelijk voor de veiligheid van de jeugdige of anderen, door de jeugdhulpaanbieder maatregelen worden toegepast waarmee hij tegen zijn wil of die van degene die het gezag over hem uitoefent, binnen de gesloten accommodatie in zijn vrijheden wordt beperkt. 2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, kunnen inhouden: a. het verbod zich op te houden op in het hulpverleningsplan aangegeven plaatsen en zo nodig de tijdstippen waarop dat verbod geldt; b. tijdelijke plaatsing in afzondering; c. tijdelijke overplaatsing binnen de gesloten accommodatie of naar een andere gesloten accommodatie, en d. het vastpakken en vasthouden. 3. De jeugdhulpaanbieder meldt de toepassing van maatregelen als bedoeld in het tweede lid, onderdelen b en c, aan de gecertificeerde instelling die de gezinsvoogdij uitoefent alsmede aan de ouders indien de jeugdige niet onder toezicht is gesteld.